

tem počasneje mora zveneti skupna molitev. Ritem molitve naj bo podoben ritmu pridige.

Četrty pogoj skupne molitve so odmori. Odmori so urejevalci skupne molitve. Tedaj zajamemo sapo. Posamezni molivci so prehitevali ali zaostajali, po odmoru pa zopet skupaj nadaljujejo z molitvijo. Odmor naj traja toliko časa, kolikor traja zadnji besedni poudarek, kakor da bi zadnji poudarjeni zlog s pripadajočimi nepoudarjenimi tiho ponovili. Glasbeno rečeno: odmor naj traja en udarec.

Odmore delamo na koncu miselne enote, ne pa, kadar nam zmanjka sape. Odmora ne delamo, ko konča prvi molivec in prične zbor, molitev naj teče v taktu naprej. Vsak molivec ne more po glasbenih merilih urejati svoje molitve. Kdor ima veselje in čut za lepo molitev, bo lahko pazil na troje: molil bo tono recto, primerno poudarjal besede in delal odmore. Primeren ritem bo več ali manj prišel sam od sebe po naravnem čutu.

Cerkev zahteva celo za mrtev liturgični jezik, da besede pravilno naglašamo. Zato ima v liturgičnih knjigah vsaka večzložna beseda naglas, če ni poudarjen predzadnji zlog. To nam bodi v opomin, da tudi molitve v materinem jeziku lepo in pravilno izgovarjamo, zlasti pri skupni molitvi z verniki.

Dr FRANC AMBROŽIČ

IZMJENE U APOSTOLSKOM PISMU »SACRAM LITURGIAM«

Najprije je vatikanski radio u emisiji za kler, a zatim »Osservatore Romano« od 23—24. III donio obavijest, da je izišao 2. ovogod. broj »Acta Apostolicae Sedis« koji donosi službeni tekst saborske »Uredbe o svetom bogoslužju« i ispravljen o apostolsko pismo »motu proprio« pape Pavla VI »Sacram liturgiam« od 25. I 1964. kojim se propisuje stupanje na snagu nekih odluka spomenute Uredbe, »Os. Rom.« izričito veli da samo taj tekst apostolskog pisma treba smatrati autentičnim i dostavlja: »On u stanovitim tačkama predstavlja neke preinake (rintocchi) koji ga čine jasnijim i tačnijim od teksta što je izišao u novinama, a i više odgovara propisima Uredbe«.

Prema tome te izmjene treba unijeti i u hrvatski prijevod spomenutog apostolskog pisma na str. 45—47 izdanja ILO-a, a na str. 29—31 slovenskog izdanja ljubljanskog nadškofijskog

Ordinarijata. Ovdje se navode samo važnije izmjene, a ne manji stilistični ispravci koji ne diraju smisao.

Na koncu 4. alineje apostolskog pisma riječ je *intersint* izmjenjena u *participent*, dakle: mjesto prisustvovali treba prevesti *sudjelovali*.

U t. II ispušten je izraz *quam primum* — što prije, a *con-datur* zamijenjen sa saborskim *habeatur* — neka bude.

U t. IV o sakramentu potvrde *venia datur... conferendi* izmjenjen je u saborski *conferri potest* — može se dijeliti. Uz to je sada još precizirano: *post lectionem Evangelii et homiliam*, dakle u prijevodu treba dodati: *poslije Evandelja i homilije*.

U t. V o vjenčanju ispuštene su riječi: *omnes, quorum interest, monemus* — opominjemo sve na koje spada. — Alineje 2. t. V nema ni hrvatski ni slovenski prijevod, pa je treba unijeti ovako sada ispravljenju: ... *propovijedi. Ako se vjenčanje obavlja bez Mise, dok se ne preuredi čitav obred ovog sakramenta, neka se ovo obdržava: na početku se ovog obreda poslije kratkog nagovora pročita poslanica i Evandelje iz Mise za zaručnike na narodnom jeziku, a zatim neka se uvijek zaručnicima dade blagoslov koji se nalazi u Rimskom Obredniku (nasl. VIII, gl. II).*

U t. VI riječi *iis qui illius recitandi obligatione astriguntur* izmjenjene su u *iis qui chori obligatione non astriguntur*, a posve su ispuštene riječi *in recitatione quae fiat extra chorum*. Prema tome ispravljen prijevod glasi: *onima koji nisu vezani uz kor već sada dajemo ovlast da nakon prestanka zakonskog čekanja mogu ispustiti Prvi čas, a od drugih...*

U t. VII ispuštene su riječi *ut ea venia iam nunc obtineat praecipimus, cuius vi* — naređujemo da već sada vrijedi ona dozvola koju, a tako i riječi *ac bene considerata* — i dobro promišljena.

U t. IX riječi *varias huiusmodi populares interpretationes, a competente auctoritate ecclesiastica territoriali propositas ab Apostolica Sede esse rite recognoscendas atque probandas* izmjenjene su ovako: *varias... territoriali conficiendas et approbandas esse, ad normam art. 36 §§ 3 et 4; acta vero huius auctoritatis, ad normam eiusdem art. 36 § 3, ab Apostolica Sede esse rite probanda seu confirmanda*. Prema tome sada prijevod glasi: ... *da te razne prijevode na narodni jezik mora prirediti i odobriti nadležna teritorijalna crkvena vlast, prema odredbi čl. 36 §§ 3 i 4; a odluke te vlasti treba da, prema odredbi čl. 36 § 3, pravilno odobri ili potvrdi Apostolska stolica. Određujemo da se to čini uvijek...*

Neka je potpisanom dozvoljeno na svoju ruku dodati nekoliko riječi ovim izmjenama koje su naizgled malene, ali vrlo značajne, barem neke.

Prvi ispravak potvrđuje što je sprijeda napisano o sudjelovanju vjernika kod bogoslužja i o čemu će biti još govora u našem listu.

U ispravljenom je prijevodu t. IV namjerice ispuštena riječ »lectionem«, da ne bi tko mislio da se u Misi, kod koje se dijeli sveta potvrda, ima Evandjelje samo pročitati. Redovito će to biti, ako ne već pontifikalna ili svečana, barem pjevana Misama sa svim, prema propisu, pjevanim dijelovima, dakle i s pjevanim Evandjeljem. Ali ako bi i bila baš tiha Misa, u primorskim se našim mjestima i tada poslanica i Evandjelje pjeva, u što se mogu drugi ugledati. Liturgisti po svemu svijetu sve više naglasuju da dolikuje Božju riječ u bogoslužju uvijek pjevati, a ne jednostavno pročitati kao bilo kakav tekst. Napjev je jednostavan i ne produžuje trajanje.

Kad je vjenčanje s Misom, redosljed je jasan: poslije Evandjelja (koje se ima uzeti iz Mise koja se služi, dakle ne iz Mise za zaručnike, ako se tog dana ne može uzeti taj misni obrazac) i homilije slijedi vjenčanje, a poslije Očenaša propisane molitve (Vlašičev Evangelistar str. 26*), a nakon pričesti, ako je ikako moguće, i zaručnika prije misnog blagoslova još blagoslov »Bog Abrahamov...«. — Ako je vjenčanje bez Mise, što ne bi smjelo biti običajno, onda je redosljed: najprije nagovor, pa poslanica, Evandjelje i vjenčanje. Tako doslovno glasi propis. Međutim, potpisani misli da se uz prethodno uvodno upozorenje može nagovor zaručnicima održati na temelju poslanice i Evandjelja, dakle poslije njih. To kao da dopušta izmjena, riječi »post habitam hortationem« u »admonitionem«, a taj je izraz uzet iz čl. 35, 3 Uredbe i odnosi se na sve kratke napomene koje će se uvesti u razne obrede. Čl. 78 Uredbe veli da se kod vjenčanja bez Mise poslanica i Evandjelje pročitaju na početku obreda. Tko je dosada tako činio redovito je imao nagovor poslije poslanice i Evandjelja, kako se uvijek u Crkvi činilo i čini. Neka se to ima, molimo, na pameti kod konačnog uređenja obreda za sakrament ženidbe bilo za cijelu Crkvu bilo za pojedine krajeve. — Ženidbeni blagoslov, koji se sada ima davati kod svakog vjenčanja bez Mise, nalazi se u hrvat. izdanju Rim. Obr. na str. 420-1.

Najvažnija je bez sumnje izmjena propisa na koga spada odobrenje prijevoda liturgijskih tekstova na narodni jezik. Valjda je zbog toga najviše i doneseno novo, sada jedino autentično izdanje papinog »Motu proprija«. Prema njemu se, a i prema saborskoj Uredbi o svetom bogoslužju, biskupske konferencije pojedinih naroda imaju pobrinuti za prijevod liturgijskih tekstova, za koje odlučuje da će se čitati ili izgovarati na jeziku dotičnoga naroda. Na te iste konferencije spada da odobre taj prijevod, što je i sasvim naravno. Saborska Uredba i sada apostolsko pismo »Sacram liturgiam« rezerviraju Apostolskoj stolici konačnu potvrdu odluka (acta) biskupskih konferencija bilo obzirom na kvantitet liturgijskih tekstova na narodnom jeziku bilo obzirom na kvalitet prijevoda tih tekstova. Redovito će ta vrhovna potvrda slijediti bez poteškoće i

brzo, kako se je npr. doznalo da je iz Rima brzojavno odobrena odluka njemačkih biskupa koji su zasad propisali da se poslanica i Evangelje u Misi s pukom čita ili pjeva samo u prijevodu Schotta (benediktinca iz Beurona) ili Bomma (benediktinca iz Maria Laach). Tim je vrhovnoj upravi Crkve vrlo mudro pridržano pravo konačnog veta koje će zapriječiti bilo kakve nepravilnosti.

Kad je spomenut njemački primjer, dobro je znati da su njemački biskupi za svećenike, kojima biskup iznimno dozvoli moljenje časoslova na narodnom jeziku, odredili prijevode Schenka, Parscha i Stephana. Mi sličnog prijevoda cijelog časoslova nemamo i za taj će trebati čekati nov preuređeni časoslov s novim latinskim prijevodom psaltira (koji neće biti ni onaj Vulgate kako ga još mole mnogi stariji svećenici, ni onaj Bibličnog instituta kako ga moli većina mlađeg klera, nego napravljen prema čl. 91 a 1. 2 Uredbe o svetom bogoslužju, a taj će po svoj prilici biti kombinacija prijevoda Vulgate i Bibličnog instituta). Međutim bi naši biskupi mogli bez sumnje odobriti da pjevanjem iz Vlašićeva »Bogoslužbenika«, kako se po našim primorskim mjestima hvalevrijedno pjeva s pukom Jutrenja na veće blagdane, a još češće Večernja, udovoljavaju svećenici svojoj obavezi moljenja časoslova prema čl. 101 § 3 saborske Uredbe. Ta bi odluka naših biskupa sigurno bila u Rimu odobrena, pogotovo kad bi se reklo da mnoge od tih psalama u tom prijevodu zna naš puk napamet, što je možda jedinstven slučaj na svijetu i o kojoj činjenici treba voditi računa kod novog prevadanja psalama na hrvatski liturgijski jezik. Nitko nema tradicije koju imamo mi, a svaka se pametna obnova, pogotovo na liturgijskom polju, izvodi na zdravom temelju stoljećima uvriježenih tradicija. Krajevi koji tih tradicija nemaju, nemaju prava brisati ih drugima i nametati im, posve nova rješenja koja se tek imaju uvesti. Ne smije se to radikalno činiti ni u ime problematičnog jezičnog čišćenja, kad znamo da i u profanu književnost najnoviji Pravopis pripušta mnogo provincijalizama (npr. i u Dalmaciji sve rjeđu riječ »predika«). Da se dakle ne dogodi kao renesansnoj redakciji erkevnih himana, koja se sada poslije 400 godina ima ispraviti na temelju čl. 93 saborske Uredbe, ili kao gore spomenutom najnovijem latinskom prijevodu psaltira.

Svakako smo svi vrlo zahvalni za autentično izdanje apostolskog pisma »Sacram liturgiam« i ne žalimo što je do njega došlo. Tako će se sigurno više paziti, da svi slijedeći dekreti posve tačno odgovaraju velikodušnoj i dalekovidnoj saborskoj Uredbi o svetom bogoslužju, koja je veliki dar Duha Svetoga našem vremenu.

o. M. K.

ZUPSKE SESTRE

Praktično je nemoguće tražiti od ženskih redovničkih službi, osobito danas, gdje one nemaju nikakvih posjeda, a obično ni nikakvih stalnih dohodaka, da na župama djeluju »gratis«, odnosno da rade i služe samo za stan i za hranu. I za njih valja,